

Majewski, Dariusz

Konwersje na katolicyzm w diecezji płockiej w latach 1945-1958

Studia Płockie 39, 271-274

2011

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Dariusz Majewski

KONWERSJE NA KATOLICYZM W DIECEZJI PŁOCKIEJ W LATACH 1945-1958

Konwersja w rozumieniu katolickim to przejście chrześcijanina niekatolika na katolickie wyznanie wiary, lub w sensie szerszym przyjęcie chrztu w Kościele Katolickim przez człowieka nie ochrzczonego.¹

U podstaw tak rozumianej konwersji leży najczęściej głębsze doświadczenie wiary, będące owocem daru łaski Bożej pozwalającej odkryć w Kościele Katolickim pełnię środków zbawienia.

Drogi prowadzące do konwersji można podzielić na pozytywne i negatywne. Do grupy pierwszej należy: 1. Spotkanie prawdziwego świadka Chrystusa i jego świadectwo życia. 2. Spotkanie ze słowem Bożym w Biblii, częste w przypadku wyznawców judaizmu. Do negatywnych dróg prowadzących do konwersji można zaliczyć: innowacje doktrynalne danego wyznania, nowe treści dogmatyczne lub innowacje liturgiczne stojące w sprzeczności z dotychczasową nauką. Można też mówić o pozornych konwersjach motywowanych czynnikami poza religijnymi np. politycznymi bądź gospodarczymi.²

W Kościele Katolickim istnieje obowiązek prawny odnotowywania tego typu faktów w specjalnej „Księdze nawróconych”. Polega to na oficjalnym wyznaniu wiary katolickiej wobec proboszcza, z którego to faktu sporządza się protokół i jeden jego egzemplarz przesyła się do Kurii Diecezjalnej, gdzie zostaje to odpowiednio odnotowane. W każdej kancelarii parafialnej powinna znajdować się specjalna „Księga nawróconych”³

Praktyka duszpasterska pokazuje, że najczęściej do konwersji na katolicyzm dochodzi przy okazji zawierania związków małżeńskich pomiędzy stroną katolicką a akatolicką.

W Archiwum Diecezjalnym w Płocku znajdują się dokumenty nawróconych w Diecezji Płockiej w latach 1945-1958. Na podstawie tych materia-

¹ M. Daniluk, Konwersja, w: Encyklopedia Katolicka, T. 9, s. 788, Lublin 2002.

² Tamże, s. 789.

³ XLII Synod Płocki z 1991r., Płock, 1992, s. 167.

łów, możemy dziś dokładnie określić dane liczbowe dotyczące konwertytów w okresie tuż powojennym.

I. Liczba konwersji

Łącznie w latach 1945-1958 na terenie diecezji płockiej odnotowano 1030 przypadków konwersji na katolicyzm. W poszczególnych latach ilość nawróceń kształtowała się na następującym poziomie:

- rok 1945- 86 konwersji
- rok 1946- 74
- rok 1947- 79
- rok 1948- 73
- rok 1949- 95
- rok 1950- 93
- rok 1951- 61
- rok 1952- 56
- rok 1953- 51
- rok 1954- 45
- rok 1955- 56
- rok 1956- 41
- rok 1957- 59
- rok 1958- 56

Średnia roczna ilość nawróceń wynosi prawie 80 w skali roku, co wydaje się być liczbą dość wysoką.

II. Wyznania chrześcijańskie i religie, z których dokonano konwersji

Akty konwersji do Kościoła Katolickiego w diecezji płockiej w zmiarkowanym okresie były dokonywane z następujących wyznań chrześcijańskich i innych religii.

Najwięcej konwersji dokonano z Kościoła Mariawitów, łącznie 426. Niestety w spisach nie odróżniano wyznawców płockiej i felicjanowskiej odmiany mariawityzmu.

Z Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego odnotowano łącznie 332 konwersji.

Z prawosławia liczba nawróconych wynosiła 140 osób.

Z innych wyznań chrześcijańskich liczba ta była znacznie mniejsza. I tak z Kościoła Baptistów odnotowano 4 konwersje

Z Kościoła Badaczy Pisma Świętego – 7

Z Kościoła Ewangelicko-Reformowanego – 2

Z Kościoła Polsko-Katolickiego – 8

Od Adwentystów Dnia Siódmego – 1

Od Metodystów – 2

Spośród wyznawców innych religii należy odnotować 18 nawróceń z Judaizmu, dwie osoby spośród Świadków Jehowy i 18 bezwyznaniowców i jeden mahometanin.

Liczby te nie dziwią, gdy uwzględnimy strukturę religijną diecezji płockiej w okresie powojennym. W tym właśnie czasie na terenie północnego Mazowsza po Kościele Katolickim najliczniejszym wyznaniem był mariawityzm w wersji płockiej i felicjanowskiej, następnie Kościół Ewangelicko-Augsburski i Prawosławny. Inne Kościoły chrześcijańskie były reprezentowane w sposób śladowy.

Z innych religii jedynie Świadkowie Jehowy mieli na tym terenie znaczącą reprezentację. Również nieco większa była liczba osób podających się za bezwyznaniowców.

Łatwo więc stwierdzić, że liczba konwersji była proporcjonalna do liczebności danego wyznania na terenie diecezji.

III. Parafie, w których odnotowano konwersje

Również ciekawą kwestią jest rozmieszczenie parafii katolickich w których dokonano konwersji na katolicyzm. I tak w przypadku konwersji z mariawityzmu są to tereny, gdzie na początku XX wieku odnotowano największą liczbę mariawitów tj: dekanat Bodzanowski, Płoński, Gąbiński i Płocki, z parafiami: Święcieniec, Miszewo, Bodzanów, Płońsk, Radzymin, Miszewko Murowane, Kobylniki, Gąbin, Czerwińsk.⁴

Konwersji z Kościoła Luterskiego najwięcej można zauważyć w tych dekanatach, gdzie żyła większa liczba ewangelików tj: dekanat Rypiński, Dobrzyński n Wisłą, Płocki i Gąbiński z parafiami: Gradzanów, Skąpe, Radziki, Bielsk, Płock, Żałe, Trąbin.⁵

W wypadku konwersji z prawosławia zasada była podobna, tam gdzie w czasach zaboru rosyjskiego stacjonowały wojska carskie, można było odnotować większą liczbę wyznawców prawosławia. Były to parafie w Pomiechowie, Płocku, Pułtusk, Zakroczmiu, Mławie i Płońsku, to w nich najwięcej było przejść na katolicyzm.⁶

W przypadku mniejszych grup wyznaniowych czy religijnych z których dokonywano konwersji trudno uchwycić jakąś prawidłowość geograficzną w ich rozmieszczeniu

⁴ K. Mazur, *Mariawityzm w Polsce*, Kraków 1991, s. 41.

⁵ K. Kłodawski, *Ewangelicy płocki w latach 1793-1918*, w: *Dzieje Płocka T. II*, Płock 2006, s. 368-370.

⁶ E. Piórkowska, *Prawosławie w Płocku w XIX w.*, w: *Dzieje Płocka, T. II*, Płock 2006, s. 336-337.

Sommario

L'articolo mostra la quantità delle conversioni al cattolicesimo dalle altre confessioni cristiane e religioni nell'arco di dodici anni del dopoguerra.

Presenta anche dalle quali confessioni e religioni provenivano i convertiti e nelle quali parrocchie le conversioni avvenivano.